

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XVIII. Contraria Negantia sunt, quorum alterum ait, alterum negat
idem.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

[Hæc enim non aduersa, sed diuersa sunt.]

II. Si aduersa mediata sumantur pro immediatis
ut, Aër non est frigidus. Ergo est calidus.

[Potest enim esse tepidus.]

III. Cùm in utroque Aduerso non sunt æquali
gradus, ut, Mala opera damnant. Ergo bona saluant.

[De hoc exemplo vid. sup. c. 16. Canon. Contrariorum]

Hæc de Contrariis affirmantibus; restant Negantia.

CAPUT XVIII.

I. **C**ontraria Negantia sunt, quorum alterum ait, alterum negat idem.

[In Contrariis negantibus dua sunt affectiones. I. Affirmatio, quâ significatur natura siue qualitas, quæ reuerenti quid est, seu subiecto inhaeret. Ut virtus significat habitum bonum inclinantem ad actiones honestas; Vita significat energiam vivendi in anima. II. Negatio, quæ significat prius affirmatæ vel negationem, ut non virtus, quæ alia quavis negatur, quæ virtus non est; vel Privationem, mors, quæ vitæ siue facultatis vivendi extinctionem significat. Hic observa. I. Dicitur contraria negantia Synecdochæ part. pro toto, à fortiori nimirum. II. Non sicut affirmantia definiuntur, quorum utrumque affirmat: Ita & negantia definiuntur, quorum utrumque negat. Quia 1. alterum hinc affirmat: alterum negat. Et 2. in puris negantibus non rationis usus. III. Sicut Affirmatio, ita & Negatio est Critica iudicii propria: alia Topica quæ huiusmodi Topicè negare est arguere rem non esse, siue undiquaq; in determinato subiecto. Atq; ita est simplex siue incomposita & nuda argumentorum, seu singularum notionum negatio sine compositione, complexione & dispositione axiomatis ut, Est, non est: Ens, non Ens. Petrus, non Petrus: justus, non justus: Lux, tenebræ; Vita, mors. At si conjungo hæc & dico, Petrus non est justus; axiomatis est negatio. IV. Enunciantur interdum negantia expræ-

negatione: aliquando implicita seu occultata, cum nempe verba non habent negantem vocem. Intellectus tamen percipit.]

2. Suntq; duplicia: Contradicentia & Privantia.

[Sicut negatio vel est absoluta, quæ tollit omne ubivis quod negat; vel determinata, quæ in certo tantum subiecto negat, in quo affirmatum suam naturam inesse poterat. Ita et pro ratione negationis, negantium contrariorum species constituuntur duæ; Contradicentia, in quibus est Negatio absoluta; & Privantia, in quibus determinata. Ad illa spectat nihil negativum seu contradictorium, quod simpliciter negat esse, ita ut nec subiectum maneat, nec subiecti affectio; ad hæc Nihil privativum.]

NB:

3. Contradicentia sunt contraria negantia, quorum alterum negat ubique (& absolute.) Græcè dicuntur ἀντιφατικά.

Ubiq; negare, est ita illud quod affirmatum erat, negare, ut nulla certi naturalisq; subiecti ratio habeatur, sed negatio se ad quavis extendat, quæ non sunt, idque simpliciter in omni rerum genere, ut, *Homo, non homo; iustitia, non iustitia.* Hic non homo; non iustitia, ubique negatur, quia negat hominis & iustitiæ essentiam inesse in re qualibet, quæ non sit homo vel iustitia.

[Nota 1. Contradicentia rectè inter Dissentanea ultimo loco, non primo collocantur. Sunt enim I. Contraria negantia. At negatio est posterior affirmatione. 2. Mensurantur à contrariis affirmantibus. Affirmatio enim est mensura negationis. At mensura prior est naturæ mensurato. II. Differunt Privantia & Contradicentia in hoc. Quod negatio Contradicentium est absoluta, ideoq; communior & generalior. Privantium verò est determinata de illo tantum subiecto, in quo affirmatum suapte naturam inest. III. Negatio in Contradicentibus est adverbium Negandi NON, & hinc

NB:

Et huic equipollentia alia, ut, Nihil, nullus, quidam non
 in aliquibus etiam prepositio IN in compositione, ut Iustus
 non iustus, vel iniustus; Nullus homo. Omnis homo.
 Omnis homo, quidam homo non. Sic sensu negatione
 Ajo, nego; pono, tollo; construo, destruo. Aliquam
 tropicè & proverbialiter contradictoria junguntur, ut, homo
 bestialis, quasi non homo, sed bestia; æramentalis
 gnea, hoc est, non ærea, gladius ficulneus, &c. IV. In
 iudicium Adversorum & Contradictentium sic animi
 vertes: Pius & impius adversa sunt: pius non pius contra
 dicentia sunt. V. Contradictentium quedam ex æquo
 & universaliter contradicunt, ut, Omnis, Nullus, Nihil
 Vbiq;: Est, non est. Quedam non ex æquo & partem
 lariter, ut, Nihil, Nonnihil: Omnis, Quidam non: Nihil
 aliquis: ubiq;, non ubiq;. II. Quedam Contradictio
 directa, qua prima statim oppositione contradicitur, ut, Pauper,
 dives, non dives: Quedam indirecta, qua consequenter
 Homo non loquens, nec ridens, nec disciplina capax.
 III. Quedam est expressa seu explicita, ut, volo, non
 bella, non bella. Quedam implicita, cum sine expressa
 negatione consequens tollit antecedens, ut, Cadaver
 dum, lapis ligneus, corpus incorporeum. Dicitur
 Contradictio in Adjecto. VI. Ad Contradictentiam
 tur etiam argumentatio per Contrapositionem, quæ
 universali affirmativa ducitur per contrapositionem nega
 tivam à genere ad speciem; ut, Resipiscentes salvantur. Ergo
 ergo qui non salvantur, non resipiscunt. Omnis homo
 est animal. Ergo quicquid non est animal, non est ho
 mo. Item, A contrario sensu, cum subjecto & predicato
 adduntur negationes in alterâ propositione, etiam si non
 conversio, & tum V. C. quando subjectum & predicatum
 sunt paria, ut, Resipiscentes salvantur. Ergo non resipiscen
 tes non salvantur.]

Exempla inventionis
Contradictentia.

Afirmans.	_____	Negans.
Esse.	_____	Non esse.
Homo.	_____	Non homo.

Vivere.	_____	Non vivere.
Iustus.	_____	Non iustus.
Bella, puella, dives.	_____	Non bella, puella, dives.
Christum diligere.	_____	Christum non diligere
Verbum Dei audire.	_____	Verbum Dei non audire.

Hinc enunciata conficiuntur ex contradicentibus binis ejusmodi: Si mortui sunt miseri, mortui non possunt non esse. Homo non est non-homo. Si homo vivit falsum est hominem non vivere. Iustus non est non iustus. Si Fabulla est bella, puella, dives; non potest non esse bella, puella, dives. Si Christum diligit, qui precepta ejus observat, non diligit, qui non observat. Si ex Deo est, qui verbū Dei audit; ex Deo non fuerit, qui non audit.

In quæstionibus dubiis disputandis efficacissima est Contradicentium vis & usus; imprimis cum vel ad absurdum, vel ad contradictionem adversarii ratio reducitur. Sic Thema erat Attici Epicurei; Mortuos esse miseros. Illud evertit Cicero à Contradicentibus. Quia scilicet qui non sint, esse dicantur. At mortui non sint, &c. Idem Cicero disputat portentum non esse. Quia aut potuit fieri, aut non fieri. At neutrum. Sic Paulus. Iudæi non sunt amplius populus Dei; Quia vocavit Deus populum suum, qui non erat populus suus. Iudæi verbum Dei contemnent, non sunt ex Deo. Quia audientes verbum Dei tantum sunt ex Deo, non audientes verbum Dei non sunt ex Deo, Ioh. 8.

Sic Contradicentia sunt; Dico, non dico; amicus alter, non amicus alter; Dormiens, non dormiens; Bene, non bene; Et, non et; Si, non si; Aut, non aut; Va, non va; Si animal est aut homo aut bestia, non est non aut homo aut bestia; Si armis homo erectus, non est nullus erectus. Rom. 7. Non quod volo, facio bonum: Sed quod non volo, malum. 2. Cor. 1. 13. Fidelis Deus, quod sermo noster erga vos non fuit etiam & non. Nam Dei filius Iesus Christus, qui inter vos per nos predicatus est, non fuit etiam & non, sed fuit etiam in ipsa. Contradicentium sunt hi CANONES.

I. Contradicentia carent medio,

Contradicentia enim sunt omnia: & Contradictio est inter Ens & non Ens, inter quæ medium non datur.

[Intel-

[Intellige si contradictio sit completa & perfecta in rebus perfectis; In imperfectis medio admisso determinatur ex diversitate, ut quod nascitur est quod in fieri, non simpliciter est vel non est, sed quodammodo est vel non est; Cuius enim materia rei est, dum adhuc movetur, dicitur res quodammodo quidem, sed non absoluta esse. Sic est & non est potentia actu. Sic ergo Contradictoria recidunt in diversa, quod per juniores notavit Libav. f. 161.]

II. Posito vel affirmato uno contradictorium, necessario tollitur vel negatur alterum
 & contra.

Negato contradictorium uno, affirmatur alterum.

Ex duobus enim contradictoriis alterum falsum esse necesse est.

Duæ contradictoria non possunt esse simul vera, & simul falsa; sed cum una vera est, altera necessario falsa est.

Ab affirmatione unius Contradictorii ad negationem alterius valet consequentia vicissim contra. ut, Deus non vult mortem peccatoris. E. falsum est Deum velle mortem peccatoris. Deus vult omnes salvos fieri. E. falsum est Deum non velle omnes homines salvos fieri.

NB:

III. In omni contradictione 1. Idem subiectum de eodem prædicato. 2. Secundum idem. 3. Simul sive eodem respectu, & 4. Eodem tempore, affirmari aut negari debet.

Non ergo sunt Contradictoria; Homo sentit. Lapis sentit. Ergo lapis & homo sunt contradictoria. Quia dicuntur de eodem subiecto. 2. Christus est ex patribus; Christus non est ex patribus. Quia non dicuntur secundum idem. 3. Christiani sunt liberi; Christiani non sunt liberi. Quia non dicuntur eodem respectu. 4. In viam gentium ne abierit.

to in uniuersum orbem terrarum. Quia non dicuntur de eodem tempore.

IV. Neutrum Contradictionis membrum contineri debet in altero, siue implicitè siue explicitè. Non ergo est Contradictio. Omnes homines sunt electi: Nulli homines sunt electi. Quia omnes homines esse electos, nihil est aliud, quam nullos homines esse electos. Qui enim sumit omnia, nihil eligit.

ELENCHUS

Contradicientium committitur I. Cùm contradicentia falsa pro veris ponuntur. II. Cùm apparens cōtradictio ponitur pro vera. III. Cùm alterutra contradicentium conditio canonibus explicata violatur. ut, Carilina perturbat Remp. Ergo Antonius non perturbat. Qui dicit se mentiri & verum dicit, is mentitur & non mentitur.

[Hic idem consequens, de antecedente eodem non affirmatur.]

Vir non vir, lapide non lapide, percutit avem non avem.

[Hic diuersa sunt propter respectum alium.]

Purgatorium neq; est iustorum, neq; damnatorum.

[Hic medium fingitur inter contradicentia, quod tamen non est.] Sequuntur Privantia.

CAPUT XIX.

I. PRIVANTIA sunt contraria negantia, quorum alterum negat in eo tantum subjecto, in quo affirmatum suapte naturâ inest.

[Philippo dicuntur privativè opposita. Nomen autem habent ab altero oppositionis termino, privatione, quod per Synecdochen speciei toti generi tribuitur. Differentia Privantium, Contradicientium & Adversorum consistit in hoc;